

KNJIŽNICA – ŽE 50 LET SOPOTNICA SLOVENSKEGA BIBLIOTEKARSTVA

Mojca Dolgan-Petrič, predsednica uredniškega sveta revije Knjižnica

Leto 2007 je za slovensko bibliotekarstvo jubilejno v dveh pogledih. 21. decembra bo minilo šestdeset let od ustanovitve Društva bibliotekarjev Slovenije, predhodnika današnje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Petdeseto obletnico izhajanja pa praznuje naša revija *Knjižnica*, ki se je iz skromnega društvenega glasila razvila v najpomembnejšo slovensko strokovno revijo za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti. Petdeseti jubilej je pomemben trenutek v življenju, ki ga vsakdo doživlja po svoje. Je priložnost, da se ozremo nazaj in bolj ali manj ponosno ocenimo dosežke prvih petih desetletij. Hkrati pa je to priložnost in potreba, da usmerimo pogled naprej, si zastavimo nove cilje in izzive za desetletja, ki so pred nami.

V življenju strokovne revije je izid petdesetega letnika izjemen uspeh, tem bolj, če je izdajateljska dejavnost redna in brez prekinitev. Bibliotekarji, ki se ukvarjajo z bibliografsko obdelavo serijskih publikacij, znajo to dejstvo še posebno ceniti. Veliko revij namreč začne izhajati z veliko vnemo, izide nekaj številčk ali letnikov, potem pa urednikom in izdajateljem poide sapa, usahnejo finančni viri, in revija preneha izhajati. Včasih le za nekaj let, včasih za vedno. Preprosta poizvedba v slovenskem vzajemnem katalogu pokaže, da je v letu 1957 pričelo v slovenskem jeziku izhajati 48 serijskih publikacij. Vendar pa se jih je pod enakim naslovom in brez prekinitve do danes ohranilo izredno malo - poleg naše *Knjižnice* še *Geodetski vestnik* (glasilo Zveze geodetov Slovenije) ter *Kolektiv* (glasilo tovarne farmacevtskih in kemičnih izdelkov Lek, ki še danes, kljub tujemu prevzemu, spada med vodilne slovenske gospodarske družbe). Na srečo in v ponos slovenskega bibliotekarstva je tudi revija *Knjižnica* izjemno trdoživa in vztrajna strokovna revija, čeprav izhaja kot društvena revija brez profesionalnega izdajateljskega tima.

Da bi boljše razumeli duh časa, v katerem je pričela izhajati *Knjižnica*, si priključimo v spomin leto 1957, ki so ga med drugim zaznamovali naslednji dogodki: s podpisom Rimske pogodbe je bila 25. marca ustanovljena Evropska gospodarska skupnost, katere del je 1. maja 2004 postala tudi Slovenija; Sovjetska zveza je izstrelila prvi umetni satelit Sputnik, kar označujemo za začetek vesoljske dobe; italijanska tovarna Fiat je poslala na trg legendarni avtomobil Fiat 500; Albert

Camus je prejel Nobelovo nagrado za književnost in Elvis Presley je bil na višku svoje glasbene kariere. Kljub hladni vojni, ki je svet razdelila na vzhodni, komunistični, in zahodni, kapitalistični blok, so bila to optimistična, v razvoj usmerjena petdeseta leta.

Knjižnica je bila skoraj trideset let edina slovenska strokovna revija za področje bibliotekarstva. Občasno so v Narodni in univerzitetni knjižnici izhajala še *Obvestila republiške matične službe*, ki so prinašala krajše strokovne prispevke, obvestila in predstavitve knjižnic. V osamosvojitvenem letu 1991 so se preimenovala v *Knjižničarske novice*. V tem letu je Zavod Republike Slovenije za šolstvo pričel izdajati revijo *Šolska knjižnica*, leta 1996 pa smo dobili še *COBISS obvestila*, ki jih izdaja Institut informacijskih znanosti IZUM (od leta 2002 imajo nov naslov *Organizacija znanja*). Med vsemi slovenskimi revijami za bibliotekarstvo je prav uredniška politika revije *Knjižnica* v največji meri zadostila strogim kriterijem za znanstvene revije. Prispevki z oznako »izvirni znanstveni članek« obsegajo v zadnjih letih okrog dve tretjini vsake številke. Gre za prvič objavljene prispevke, ki jih oceni anonimni recenzent, in so pripravljene po načelih sodobne znanstvene metodologije (uvod – metoda – raziskava – razprava). Strokovna kakovost reviji odpira vrata tudi na mednarodno prizorišče, saj je revija že vrsto let vključena v mednarodno bibliografsko zbirko Library and Information Science Abstracts (LISA), zanjo pa se zanimajo tudi drugi tuji informacijski servisi.

Nenehna skrb za kakovost prispevkov je bila v vseh letih na ramenih glavnega urednika in uredniškega odbora. Prav vztrajnosti in zagnanosti glavnih urednikov gre zahvala za uspešnost revije. Kot navaja nekdanja urednica Jelka Gazvoda, »so vodstva bibliotekarskega društva vedno izbirala urednike izmed svojih najbolj aktivnih članov, ki so bili s svojim znanjem, razgledanostjo ter strokovno in publicistično dejavnostjo sposobni voditi revijo skozi vse dileme knjižničarske stroke in skozi večne finančne težave...«¹. Naj na tem mestu izrekam iskreno zahvalo vsem dosedanjim glavnim urednikom revije *Knjižnica*. To so bili: Maks Veselko (1957, 1963-1964, 1970-1971), Branko Berčič (1958-1962), Jože Munda (1965-1969), Vlasta Pacheiner (1972-1973), Bruno Hartman (1974-1979), Jože Šifrer (1980-1985), Jelka Gazvoda (1986-1999), Melita Ambrožič (2000-2005) in Eva Kodrič-Dačić, ki ureja revijo od 3. številke 49. letnika dalje.

Revija ima tudi petčlanski uredniški svet, ki ga za obdobje dveh let imenuje predsedstvo Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Uredniški svet je organ upravljanja, ki obravnava in potrjuje uredniško zasnovo, daje mnenja in priporočila glede materialnega in kadrovskega položaja revije, sklepa o višini naročnine ipd. Ko sem na pobudo tedanje glavne urednice Melite Ambrožič v letu 2002 prevzela naloge predsednice uredniškega sveta revije *Knjižnica*, je bila moja naj-

1 Gazvoda, J. (1987). *Beseda ob jubileju*. *Knjižnica* 31, št. 4, str. III-VI.

večja želja, da bi se revija v celotnem besedilu pojavila na svetovnem spletu in se kot prosto dostopna revija predstavila najširšemu občinstvu. Ker so prispevki iz revije *Knjižnica* redno tudi na seznamih študijske literature Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, smo s tem želeli študentom olajšati dostop za potrebe študija. Izdelavo spletne različice revije sta prevzela Miro Pušnik in Iztok Skulj iz Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani. Na spletnem naslovu <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si> je danes v polnem besedilu na voljo 16 števil oz. 181 člankov od letnika 45 (2001) dalje. Spletna različica je objavljena tri mesece po izidu tiskane izdaje. Iskanje člankov poteka po katerikoli besedi iz bibliografskega zapisa in izvlečka, obstaja pa tudi avtorsko in predmetno kazalo. Spletne povezave na članke so tudi sestavni del bibliografskega zapisa v vzajemnem katalogu COBISS. Statistiko obiska spletne strani merimo od 29. marca 2005. V dobrih dveh letih (do 31. maja 2007) smo zabeležili 8166 obiskov. Obiskovalci so bili iz Slovenije (92,4 %), Hrvaške (2,2 %), ZDA (1 %), Velike Britanije (0,4 %), Srbije in Črne gore, Bosne in Hercegovine, Nemčije, Češke, Italije in drugod. V maju 2007 je bilo povprečno 16 obiskov dnevno.

Med načrti ostaja še veliko neuresničenih nalog, med drugim občasna izdaja v angleškem jeziku, oblikovanje mednarodnega uredniškega odbora, privabljanje novih avtorjev, vključevanje spletne izdaje v mednarodne bibliografske zbirke, boljša promocija in večja prodaja. S pomočjo sodobne digitalne tehnologije reproduciranja bi želeli celotno izdajo *Knjižnice* ohraniti v digitalni obliki. To bi bila sorazmerno lahka naloga, saj je obseg gradiva obvladljiv - v dolžino meri celotna zbirka vseh letnikov revije skupaj (le) dober meter. Večina navedenih načrtov je pogojena s finančnimi zmožnostmi. Trenutni viri so trojni: članarine regionalnih društev, subvencija Ministrstva za kulturo in razpisi za sofinanciranje strokovnih periodičnih publikacij pri Agenciji za raziskovalno dejavnost RS. Prepričana sem, da bodo z več podjetniške vneme in pridobitvijo sponzorjev, tudi te želje postale resničnost. Revija *Knjižnica* se bo tako trajno ohranila in postala prek spleta dostopna prihodnjim rodovom.

„Če sem videl dlje, sem zaradi tega, ker sem stal na ramenih velikanov,“ je leta 1676 zapisal Isaac Newton². Misel, ki jo pripisujejo srednjeveškemu filozofu Bernardu iz Chartresa³, je kot svoj moto prevzel tudi najbolj priljubljen brskalnik znanstvenih informacijskih virov v celotnem besedilu Google Scholar⁴. Čeprav bibliotekarstvo ni fizika, večina današnjih rešitev izhaja iz znanja in izkušenj pre-

2 Hawking, S. (2005). *Na ramenih velikanov: zgodovinski mejniki v fiziki in astronomiji*. Trzič, Učila, str. 9.

3 Wikipedia - *Standing on the shoulders of giants*. Pridobljeno 31. 5. 2007 s spletnega naslova: http://en.wikipedia.org/wiki/Standing_on_the_shoulders_of_giants

4 Google Scholar: <http://scholar.google.com/>

tekljih generacij slovenskih knjižničarjev, ki so v petdesetih letih ustvarili bogat strokovni opus. Naša naloga je, da ga nadgrajujemo in tudi v sedanjem času računalniškega in informacijskega preobilja s spoštovanjem pogledamo na zapuščino naših predhodnikov, na patino z roko napisanih listkovnih katalogov, na žlahtnost porumenelih in komaj še berljivih časopisov. Vabim vas k prebiranju starih številčk in ustvarjanju prispevkov za nove, še boljše izdaje naše *Knjižnice*.